

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 20. decembra 2017*

„Pritožba – Državne pomoči – Digitalna televizija – Pomoč za uvedbo digitalne prizemne televizije na oddaljenih in manj urbaniziranih območjih – Subvencija za operaterje platform digitalne prizemne televizije – Sklep o delni nezdružljivosti ukrepov pomoči z notranjim trgov – Pojem ‚državna pomoč‘ – Prednost – Storitve splošnega gospodarskega pomena – Opredelitev – Polje proste presoje držav članic“

V združenih zadevah od C-66/16 P do C-69/16 P,

zaradi štirih pritožb na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vloženi 5. februarja 2016,

Comunidad Autónoma del País Vasco,

Itelazpi SA s sedežem v kraju Zamudio (Španija) (C-66/16 P),

Comunidad Autónoma de Cataluña,

Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI) s sedežem v kraju Hospitalet de Llobregat (Španija) (C-67/16 P),

Navarra de Servicios y Tecnologías SA s sedežem v Pamploni (Španija) (C-68/16 P),

Cellnex Telecom SA, nekdanja Abertis Telecom SA, s sedežem v Barceloni (Španija),

Retevisión I SA s sedežem v Barceloni (Španija) (C-69/16 P),

ki jih zastopajo J. Buendía Sierra, A. Lamadrid de Pablo in M. Bolsa Ferruz, odvetniki,

pritožnice,

drugi stranki v postopku sta

Evropska komisija, ki jo zastopajo P. Němečková, É. Gippini Fournier in B. Stromsky, agenti,

tožena stranka na prvi stopnji,

SES Astra SA s sedežem v Betzdorfu (Luksemburg), ki jo zastopajo F. González Díaz, V. Romero Algarra in F. Salerno, odvetniki,

intervenientka na prvi stopnji,

* Jezik postopka: španščina.

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi T. von Danwitz, predsednik senata, C. Vajda, E. Juhász, sodnika, K. Jürimäe (poročevalka), sodnica, in C. Lycourgos, sodnik,

generalni pravobranilec: M. Wathelet,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 7. septembra 2017

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Comunidad Autónoma del País Vasco (avtonomna skupnost Baskija, Španija) in družba Itelazpi SA (zadeva C-66/16 P) (v nadaljevanju: pritožnici v zadevi C-66/16 P), Comunidad Autónoma de Cataluña (avtonomna skupnost Katalonija, Španija) in Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI) (zadeva C-67/16 P), družba Navarra de Servicios y Tecnologías, SA (zadeva C-68/16 P) (v nadaljevanju: pritožnica v zadevi C-68/16 P) ter družbi Cellnex Telecom, SA in Retevisión I SA (zadeva C-69/16 P) (v nadaljevanju: skupaj: pritožnice) s pritožbami predlagajo:

- v zadevi C-66/16 P razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 26. novembra 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco in Itelazpi/Komisija (T-462/13, EU:T:2015:902, v nadaljevanju: sodba T-462/13);
- v zadevi C-67/16 P razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 26. novembra 2015, Comunidad Autónoma de Cataluña in CTTI/Komisija (T-465/13, neobjavljena, EU:T:2015:900, v nadaljevanju: sodba T-465/13);
- v zadevi C-68/16 P razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 26. novembra 2015, Navarra de Servicios y Tecnologías/Komisija (T-487/13, neobjavljena, EU:T:2015:899, v nadaljevanju: sodba T-487/13);
- v zadevi C-69/16 P razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 26. novembra 2015, Abertis Telecom in Retevisión I/Komisija (T-541/13, neobjavljena, EU:T:2015:898, v nadaljevanju: sodba T-541/13) (v nadaljevanju: skupaj: izpodbijane sodbe);

s katerimi je Splošno sodišče zavrnilo njihove tožbe za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije 2014/489/EU z dne 19. junija 2013 o državni pomoči SA.28599 ((C 23/2010) (ex NN 36/2010, ex CP 163/2009)) Kraljevine Španije za uvedbo digitalne prizemne televizije na oddaljenih in manj urbaniziranih območjih (zunaj avtonomne skupnosti Kastilija - Manča) (UL 2014, L 217, str. 52, v nadaljevanju: sporni sklep).

Dejansko stanje in sporni sklep

- 2 Splošno sodišče je dejansko stanje predstavilo v točkah od 1 do 22 izpodbijanih sodb. Za potrebe tega postopka jih je mogoče povzeti tako.

- 3 Obravnavane zadeve se nanašajo na niz ukrepov, ki so jih španski organi sprejeli v okviru prehoda z analogne na digitalno radiodifuzijo v Španiji na celotnem španskem ozemlju, razen v Comunidad Autónoma de Castilla-La-Mancha (avtonomna skupnost Kastilija - Manča, Španija) (v nadaljevanju: sporni ukrep).
- 4 Kraljevina Španija je regulativni okvir za spodbujanje postopka prehoda z analogne na digitalno radiodifuzijo vzpostavila z razglasitvijo zlasti Ley 10/2005 de Medidas Urgentes para el Impulso de la Televisión Digital Terrestre, de Liberalización de la Televisión por Cable y de Fomento del Pluralismo (zakon 10/2005 o nujnih ukrepih za razvoj digitalne prizemne televizije, liberalizacijo kabelske televizije in podporo pluralnosti) z dne 14. junija 2005 (BOE št. 142 z dne 15. junija 2005, str. 20562) in Real Decreto 944/2005 por el que se aprueba el Plan técnico nacional de la televisión digital terrestre (kraljeva uredba 944/2005 o odobritvi nacionalnega tehničnega načrta za digitalno prizemno televizijo) z dne 29. julija 2005 (BOE št. 181 z dne 30. julija 2005, str. 27006). S to kraljevo uredbo je bilo nacionalnim zasebnim oziroma javnim izdajateljem televizijskega programa naloženo, da morajo zagotoviti, da bo lahko 96 % oziroma 98 % prebivalstva prejemalo digitalno prizemno televizijo (DPT).
- 5 Španski organi so za izvedbo prehoda z analogne televizije na DPT špansko ozemlje razdelili na tri različna območja, imenovana „območje I“, „območje II“ in „območje III“. Območje II v obravnavanih zadevah zajema manj urbanizirane in oddaljene regije, ki predstavljajo 2,5 % španskega prebivalstva. Ker izdajatelji televizijskega programa na tem območju niso imeli tržnega interesa, niso investirali v digitalizacijo, zaradi česar so španski organi vzpostavili javno financiranje.
- 6 Consejo de Ministros (svet ministrov, Španija) je septembra 2007 sprejel nacionalni načrt prehoda na DPT, katerega cilj je bil doseči delež pokritosti španskega prebivalstva s storitvijo DPT, podoben deležu pokritosti tega prebivalstva, ki ga je leta 2007 dosegala analogna televizija, to je več kot 98 % tega prebivalstva ter celotno ali skoraj celotno prebivalstvo v avtonomnih skupnostih Baskija, Katalonija in Navarra (Španija).
- 7 Španski organi so za doseg ciljev glede pokritja, določenih za DPT, predvideli dodelitev javnega financiranja, zlasti za podporo postopku prizemne digitalizacije na območju II in še posebej v regijah avtonomnih skupnosti znotraj tega območja.
- 8 Ministerio de Industria, Turismo y Comercio (ministrstvo za industrijo, turizem in trgovino, Španija) (v nadaljevanju: MITT) je februarja 2008 sprejelo sklep, katerega namen je bil izboljšati telekomunikacijsko infrastrukturo ter določiti merila in razporeditev financiranja ukrepov za razvoj informacijske družbe v okviru načrta, imenovanega „načrt Avanza“. Proračun, odobren s tem sklepom, je bil delno dodeljen za digitalizacijo televizije na območju II.
- 9 Ta digitalizacija se je izvajala med julijem in novembrom 2008. MITT je nato preneslo sredstva avtonomnim skupnostim, ki so preostale operativne stroške pokrile iz svojih proračunov.
- 10 Svet ministrov je oktobra 2008 odločil, da dodeli dodatna sredstva za razširitev in dokončanje pokritja z DPT v okviru projektov prehoda na digitalno tehnologijo, ki naj bi se zaključili v prvi polovici leta 2009.
- 11 Nato so avtonomne skupnosti začele s postopkom razširitve DPT. V ta namen so organizirale javne razpise ali pa so za to razširitev zadolžile zasebna podjetja. V nekaterih primerih so avtonomne skupnosti za navedeno razširitev pooblastile občine.
- 12 Evropska komisija je 18. maja 2009 prejela pritožbo družbe SES Astra SA v zvezi s sistemom pomoči španskih organov za prehod z analogne televizije na DPT na območju II. Po navedbah družbe SES Astra je bil ta sistem nepriglašena pomoč, ki lahko povzroča izkrivljanje konkurence med platformo prizemnega prenosa in platformo satelitskega prenosa.

- 13 Komisija je z dopisom z dne 29. septembra 2010 obvestila Kraljevino Španijo, da je sprejela sklep o začetku postopka iz člena 108(2) PDEU v zvezi z zadevnim sistemom pomoči za celotno špansko ozemlje, razen za avtonomno skupnost Kastilija - Manča, za katero je uvedla poseben postopek.
- 14 Komisija je nato sprejela sporni sklep, v katerem člen 1 normativnega dela določa, da je bila državna pomoč, ki je bila dodeljena operaterjem prizemne televizijske platforme za uporabo, vzdrževanje in upravljanje DPT omrežja na območju II, izvedena v nasprotju z določbami člena 108(3) PDEU in da ni združljiva z notranjim trgov, razen pomoči, ki je bila dodeljena v skladu z merilom tehnološke nevtralnosti. S členom 3 normativnega dela tega sklepa je odrejena izterjava te nezdružljive pomoči od operaterjev DPT ne glede na to, ali so pomoč prejeli neposredno ali posredno.
- 15 Komisija je v obrazložitvi spornega sklepa na prvem mestu menila, da so bili različni instrumenti, ki so bili sprejeti na centralni ravni, ter sporazumi, ki so bili sprejeti med MITT in avtonomnimi skupnostmi, temelj sistema pomoči za razširitev DPT na območju II. V praksi naj bi avtonomne skupnosti uporabile smernice španske vlade o razširitvi DPT.
- 16 Na drugem mestu, Komisija je ugotovila, da je treba zadevni ukrep šteti za državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU. Komisija je v zvezi s tem poudarila, natančneje, da so španski organi navedli zgolj primer avtonomne skupnosti Baskija, da bi uveljavljali neobstoje državne pomoči v skladu s pogoji, ki jih je Sodišče določilo v sodbi z dne 24. julija 2003, Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415, v nadaljevanju: sodba Altmark). Vendar prvi pogoj iz te sodbe (v nadaljevanju: prvi pogoj Altmark), v skladu s katerim velja, prvič, da mora podjetje, ki prejema nadomestilo, dejansko pooblaščen za izpolnjevanje obveznosti javne službe, in drugič, da morajo biti te obveznosti jasno opredeljene, po mnenju Komisije ni bil izpolnjen. Poleg tega ni bil izpolnjen niti četrti pogoj iz navedene sodbe (v nadaljevanju: četrti pogoj Altmark), ker ni bilo podano jamstvo za najnižje stroške v splošnem interesu omenjene avtonomne skupnosti.
- 17 Na tretjem mestu, Komisija je menila, da zadevnega ukrepa ni mogoče šteti za državno pomoč, ki bi bila na podlagi člena 107(3)(c) PDEU združljiva z notranjim trgov, čeprav je bil namen tega ukrepa uresničiti natančno opredeljen cilj skupnega interesa, in da gre za nedelovanje zadevnega trga. Po njenem mnenju ta ukrep, ker ni upošteval načela tehnološke nevtralnosti, ni sorazmeren in ni ustrezen instrument za zagotavljanje pokritosti z nekodiranimi kanali za prebivalce na območju II.
- 18 Na četrtem mestu, Komisija je menila, da zadevnega ukrepa ni mogoče utemeljiti na podlagi člena 106(2) PDEU, ker upravljanje prizemne platforme kot javna storitev ni dovolj jasno opredeljeno.

Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijane sodbe

- 19 Pritožnice so v sodnem tajništvu Splošnega sodišča 30. avgusta 2013 (zadevi T-462/13 in T-465/13), 6. septembra 2013 (zadeva T-487/13) in 9. oktobra 2013 (zadeva T-541/13) vložile tožbe za razglasitev ničnosti spornega sklepa.
- 20 Vse pritožnice so med tožbenimi razlogi, navedenimi v utemeljitev svojih tožb, med drugim navedle tožbeni razlog, ki se je nanašal na kršitev člena 107(1) PDEU.
- 21 Splošno sodišče je v izpodbijanih sodbah ta tožbeni razlog zavrnilo kot neutemeljen.
- 22 Splošno sodišče je v zvezi s tem zlasti zavrnilo utemeljitev tožečih strank, da zadevnega ukrepa ni bilo mogoče opredeliti kot državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, ker upravičencem ni bila podeljena gospodarska prednost, saj so bili izpolnjeni pogoji iz sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415).

- 23 Glede prvega pogoja Altmark je Splošno sodišče v izpodbijanih sodbah presodilo, da pritožnice niso dokazale, da je Komisija napačno menila, da ta pogoj ni izpolnjen, ker storitev upravljanja prizemnega omrežja kot javna storitev ni bila jasno opredeljena.
- 24 V zvezi s tem je Splošno sodišče ugotovilo, da zadevna država članica v medinstitucionalnih konvencijah, sklenjenih z avtonomno skupnostjo Baskija, upravljanja DPT omrežja na območju II ni opredelila kot storitev splošnega gospodarskega pomena (v nadaljevanju: SSGP) v smislu prava Unije niti na nacionalni ravni niti na ravni te avtonomne skupnosti.
- 25 Splošno sodišče je glede drugih avtonomnih skupnosti, in ne Baskije, presodilo, da je Komisija v točki 114 obrazložitve spornega sklepa lahko upravičeno ugotovila, da nobena od avtonomnih skupnosti, glede katerih so španski organi navedli obstoj SSGP, ni predložila trditev, s katerimi bi bilo mogoče dokazati, da je upravljanje prizemnega omrežja javna storitev.
- 26 V točki 78 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točki 79 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900) in točki 106 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) pa je Splošno sodišče presodilo, da je Komisija, kot so zatrjevale pritožnice v zadevah, v katerih so bile izdane te sodbe, napačno uporabila pravo s tem, da je v točki 121 obrazložitve spornega sklepa subsidiarno ugotovila obstoj očitne napake, ki naj bi jo storili španski organi pri opredelitvi neke platforme za upravljanje radiodifuzijskih omrežij.
- 27 Kljub temu je Splošno sodišče ugotovilo, da je Komisija sicer napačno menila, da so španski organi pri opredelitvi neke platforme za upravljanje radiodifuzijskih omrežij storili očitno napako, vendar prvi pogoj Altmark ni bil izpolnjen, ker zadevna storitev kot javna storitev ni bila jasno in natančno opredeljena, kot je Komisija ugotovila v točkah od 119 do 125 obrazložitve spornega sklepa.
- 28 Glede četrtega pogoja Altmark je Splošno sodišče v točki 88 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902) in v točki 123 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) zavrnilo trditve pritožnic v zadevah, v katerih so bile izdane te sodbe, v zvezi z obstojem napake, ki naj bi jo storila Komisija, ker je v spornem sklepu ugotovila, da ta pogoj ni bil izpolnjen.
- 29 Splošno sodišče je kljub temu v točki 85 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900) presodilo, da je Komisija napačno uporabila pravo, v točki 63 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) pa, da je kršila obveznost obrazložitve s tem, da je presojo o izpolnjevanju četrtega pogoja Altmark omejila zgolj na primer avtonomne skupnosti Baskija, čeprav se je zavedala, da so bili javni razpisi objavljeni za razširitev pokritosti DPT v drugih avtonomnih skupnostih. Ob upoštevanju, da so pogoji iz sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) kumulativni, pa je Splošno sodišče ugotovilo, da ni treba razglasiti ničnosti spornega sklepa, ker prvi pogoj Altmark ni izpolnjen.
- 30 Ker poleg tega ni bilo ugodeno nobenemu drugemu tožbenemu razlogu pritožnic, je Splošno sodišče ničnostne tožbe pritožnic zavrnilo v celoti.

Predlogi strank

- 31 Pritožnice v pritožbah Sodišču predlagajo, naj:
- izpodbijane sodbe razveljavi;
  - dokončno odloči o njihovih ničnostnih tožbah in razglasi ničnost spornega sklepa, in
  - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 32 Komisija in družba SES Astra Sodišču predlagata, naj pritožbe zavrne in pritožnicam naloži plačilo stroškov.

- 33 S sklepom Sodišča z dne 28. marca 2017 so bile zadeve od C-66/16 P do C-69/16 P združene za ustni postopek in izdajo sodbe.

Pritožbe

- 34 Pritožnice v utemeljitev svojih pritožb navajajo le en pritožbeni razlog, ki je v vseh njihovih pritožbah oblikovan podobno.
- 35 Ta pritožbeni razlog se nanaša na napačno uporabo prava pri razlagi člena 14 PDEU, člena 107(1) PDEU in člena 106(2) PDEU ter Protokola št. 26 o storitvah splošnega pomena in Protokola št. 29 o sistemu javne radiotelevizije v državah članicah. Navedeni pritožbeni razlog je razdeljen na šest delov.
- 36 Prvi del se nanaša na prekoračitev meje nadzora nad očitno napako pri preučitvi različnih aktov o opredelitvi in dodelitvi naloge SSGP. Drugi del se nanaša na napačno uporabo prava, ker naj bi bilo z izpodbijanimi sodbami polje proste presoje držav članic omejeno na način zagotavljanja SSGP, ki je zajet v opredelitvi te storitve. Tretji del se nanaša na napačno uporabo prava, ki naj bi jo zakrivilo Splošno sodišče pri analizi določb nacionalnega prava, upoštevanih za opredelitev SSGP. Četrty del se nanaša na napačno uporabo prava, ker naj Splošno sodišče ne bi upoštevalo, da je opredelitev in dodelitev naloge SSGP enemu ali več podjetjem mogoče izvesti z več akti. Peti del se nanaša na napačno uporabo prava, ker naj Splošno sodišče ne bi razsodilo, da opredelitev in dodelitev naloge SSGP ne zahtevata uporabe posebne formule ali izraza. Šesti del se nanaša na napačno uporabo prava, ker naj bi Splošno sodišče izključilo možnost uporabe Protokola št. 29 o sistemu javne radiotelevizije v državah članicah.

Uvodne ugotovitve

Dopustnost pritožb

- 37 Družba SES Astra trdi, da pritožbe v celoti niso dopustne, ker naj bi pritožnice v okviru edinega pritožbenega razloga, odvisno od zadeve, Sodišče zgolj prosile za nadzor nad presojo dejanskega stanja in dokazov, ki jo je opravilo Splošno sodišče, ne da bi se sploh sklicevale na njihovo izkrivljanje, oziroma naj ne bi navedle, katere dele izpodbijanih sodb se izpodbija.
- 38 Brez poseganja v posamični preizkus dopustnosti delov edinega razloga teh pritožb je treba ugotoviti, da teh pritožb ni mogoče šteti za nedopustne v celoti.
- 39 Vsaj v okviru nekaterih delov edinega razloga navedenih pritožb se, prvič, postavljajo pravna vprašanja, ker se z njimi izpodbijata razlaga prvega pogoja Altmark, ki jo je podalo Splošno sodišče, in obseg sodnega nadzora, ki ga je to sodišče opravilo v zvezi s tem pogojem, in drugič, z zahtevano natančnostjo navaja sporne elemente izpodbijanih sodb.
- 40 Zato je treba zavriniti trditve, ki jih je družba SES Astra podala v utemeljitev stališča, da pritožbe v celoti niso dopustne.

Brezpredmetnost edinega pritožbenega razloga v zadevah C-66/16 P in C-68/16 P

- 41 Komisija trdi, da je edini pritožbeni razlog v zadevah C-66/16 P in C-68/16 P brezpredmeten v delu, v katerem se nanaša na kršitev člena 107(1) PDEU. Družba SES Astra pa meni, da je ta pritožbeni razlog brezpredmeten tudi v delu, v katerem se nanaša na kršitev člena 106(2) PDEU.

- 42 Ti stranki v bistvu trdita, da navedeni razlog ne more pripeljati do razveljavitve sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902) in sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899), ker se ne nanaša na prvi pogoj Altmark. Če pa bo Sodišče edinemu pritožbenemu razlogu ugodilo, še vedno ostaja dejstvo – ob upoštevanju, da so pogoji iz sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), kumulativni – da je Splošno sodišče potrdilo presojo Komisije v zvezi z neizpolnitvijo četrtega pogoja Altmark.
- 43 Pritožnici v zadevi C-66/16 P in pritožnica v zadevi C-68/16 P menijo, da tudi če četrty pogoj Altmark ne bi bil izpolnjen, bi lahko edini pritožbeni razlog pripeljal do razveljavitve sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902) in sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899), ker naj bi se Splošno sodišče pri potrditvi presoje Komisije o nezdružljivosti pomoči glede na člen 106(2) PDEU oprlo na domneven neobstoj jasne opredelitve SSGP.
- *Del edinega pritožbenega razloga, ki se nanaša na kršitev člena 107(1) PDEU*
- 44 Opozoriti je treba, da se za opredelitev „državne pomoči“ zahteva izpolnjevanje vseh pogojev, določenih v členu 107(1) PDEU. Za opredelitev državne pomoči ta določba tako med drugim zahteva obstoj prednosti, dodeljene podjetju (glej v tem smislu sodbo z dne 22. oktobra 2015, EasyPay in Finance Engineering, C-185/14, EU:C:2015:716, točki 35 in 36 ter navedena sodna praksa).
- 45 V zvezi s tem v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča velja, da če je treba državni poseg šteti za nadomestilo v zameno za storitve, ki so jih opravila upravičena podjetja za izvedbo obveznosti javnih služb, tako da taka podjetja v resnici ne uživajo finančne koristi in navedeni poseg ne učinkuje tako, da jih postavi v ugodnejši konkurenčni položaj, kot ga imajo konkurenčna podjetja, tak poseg ni zajet s členom 107(1) PDEU (sodba z dne 22. oktobra 2015, EasyPay in Finance Engineering, C-185/14, EU:C:2015:716, točka 45 in navedena sodna praksa).
- 46 Da pa v konkretnem primeru takega nadomestila ne bi bilo treba šteti za državno pomoč, morajo biti izpolnjeni pogoji, navedeni v točkah od 88 do 93 sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415).
- 47 Prvič, podjetje, ki je bilo do ukrepa upravičeno, mora tako biti dejansko pooblaščno za izpolnjevanje obveznosti javne službe, te obveznosti pa morajo biti jasno opredeljene. Drugič, parametri, na podlagi katerih se izračuna nadomestilo, morajo biti predhodno objektivno in pregledno določeni. Tretjič, nadomestilo ne sme presegati tistega, kar je potrebno za kritje vseh ali dela stroškov, ki so nastali z izpolnjevanjem obveznosti javne službe. Četrty, raven potrebnega nadomestila je treba določiti na podlagi analize stroškov, ki bi jih povprečno, dobro vodeno in ustrezno opremljeno podjetje, zato da lahko zadosti zahtevam javne službe, imelo pri izpolnjevanju teh obveznosti.
- 48 Iz tega izhaja, da se državna intervencija, ki ne izpolnjuje enega ali več pogojev, naštetih v prejšnji točki te sodbe, lahko šteje za državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU (glej v tem smislu sodbo z dne 24. julija 2003, Altmark, C-280/00, EU:C:2003:415, točka 94).
- 49 Ob upoštevanju, da so pogoji iz sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), kumulativni, dejstvo, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da je štelo, da eden od teh pogojev ni izpolnjen, ne more pripeljati do razveljavitve sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902) niti sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899), če je Splošno sodišče, ne da bi napačno uporabilo pravo, štelo, da neki drugi pogoj od teh pogojev ni izpolnjen.
- 50 V obravnavani zadevi je treba poudariti, da je Splošno sodišče v točkah 89 in 90 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902) zavrnilo prvi del prvega tožbenega razloga za razglasitev ničnosti, ki se je nanašal na neobstoj gospodarske prednosti v smislu člena 107(1) PDEU, ker vsi pogoji iz sodbe z dne 24. julija

2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), nikoli niso bili izpolnjeni kumulativno. V zvezi s tem se je oprlo na analizo prvega in četrtega pogoja Altmark, na podlagi katere je v točkah 79 in 88 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902) potrdilo presojo Komisije, v skladu s katero ti pogoji niso bili izpolnjeni.

- 51 Splošno sodišče je v sodbi T-487/13 (EU:T:2015:899) podobno preučilo prvi in četrty pogoj Altmark v okviru analize drugega tožbenega razloga za razglasitev ničnosti, ki ga je navedla tožeča stranka na prvi stopnji in ki se je nanašal na kršitev člena 106(2) PDEU. Potem ko je zavrnilo trditve te tožeče stranke v zvezi z izpolnjevanjem teh dveh pogojev, je Splošno sodišče v točki 126 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) presodilo, da ob upoštevanju dejstva, da so pogoji iz sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), kumulativni, Komisija ni napačno uporabila prava s tem, da je ugotovila, prvič, obstoj državne pomoči v smislu člena 107(1) PDEU, in drugič, da ta pomoč ni združljiva z notranjim trgov v skladu s členom 106(2) PDEU.
- 52 Ker pa namen edinega pritožbenega razloga ni izpodbijati presoje Splošnega sodišča v zvezi s prvim pogojem Altmark, ne da bi se poleg tega grajala presoja v zvezi s četrtyim pogojem Altmark, je treba ugotoviti, da ta pritožbeni razlog ne more povzročiti neveljavnosti sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902) niti sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899), kar zadeva obstoj gospodarske prednosti v smislu člena 107(1) PDEU in s tem pripeljati do razveljavitve teh sodb.
- 53 Zato je treba šteti, da je edini pritožbeni razlog v zadevah C-66/16 P in C-68/16 P brezpredmeten v delu, v katerem se nanaša na kršitev člena 107(1) PDEU.

– *Del edinega pritožbenega razloga, ki se nanaša na kršitev člena 106(2) PDEU*

- 54 Člen 106(2) PDEU določa, da podjetja, pooblaščenca za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, ravnajo po pravilih iz Pogodb, zlasti po pravilih o konkurenci, če uporaba takšnih pravil pravno ali dejansko ne ovira izvajanja posebnih nalog, ki so jim dodeljene, razvoj trgovine pa ne sme biti prizadet v tolikšnem obsegu, ki bi bil v nasprotju z interesi Unije.
- 55 V zvezi z usklajenostjo med pogoji, postavljenimi s sodno prakso, ki izhaja iz sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), in presojo ukrepa pomoči na podlagi člena 106(2) PDEU, je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da se nadzor nad izpolnjevanjem pogojev, postavljenih s to sodno prakso, opravi prej, ob preučitvi tega, ali je treba zadevni ukrep opredeliti kot državno pomoč. To vprašanje se namreč zastavi pred tistim, v katerem se, če je to potrebno, preuči, ali je nezdružljiva pomoč sploh nujna za izvršitev naloge, ki je bila dodeljena upravičencu zadevnega ukrepa na podlagi člena 106(2) PDEU (glej v tem smislu sodbo z dne 8. marca 2017, Viasat Broadcasting UK/Komisija, C-660/15 P, EU:C:2017:178, točka 34).
- 56 Ker so cilji pogojev iz sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), in tistih, ki so nujni za uporabo člena 106(2) PDEU, tako načeloma različni, je Sodišče razsodilo, da Komisiji za preučitev ukrepa pomoči na podlagi člena 106(2) PDEU ni treba preveriti spoštovanja drugega in tretjega pogoja, ki sta bila postavljena s sodno prakso, ki izhaja iz sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) (glej v tem smislu sodbo z dne 8. marca 2017, Viasat Broadcasting UK/Komisija, C-660/15 P, EU:C:2017:178, točka 33). Kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 97 sklepnih predlogov, pa se prvi pogoj Altmark, v skladu s katerim mora biti podjetje, ki prejema nadomestilo, dejansko pooblaščenca za izpolnjevanje obveznosti javne službe, ki morajo biti jasno opredeljene, še vedno uporablja, tudi če se je uveljavljalo odstopanje, določeno v členu 106(2) PDEU (glej v tem smislu sodbi z dne 21. marca 1974, BRT in Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, EU:C:1974:25, točka 22, in z dne 11. aprila 1989, Saeed Flugreisen in Silver Line Reisebüro, 66/86, EU:C:1989:140, točka 56).

- 57 V obravnavani zadevi je iz točke 99 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902) razvidno, da se je Splošno sodišče pri ugotovitvi, da je Komisija lahko pravilno menila, da operaterji prizemnih omrežij, kar zadeva avtonomno skupnost Baskija, niso bili pooblaščenici za opravljanje jasno opredeljene SSGP, sklicevalo na točke od 42 do 79 te sodbe, ki se nanašajo na prvi pogoj Altmark. Splošno sodišče je tako ugotovilo, da ta institucija ni napačno uporabila prava s tem, da je v točki 172 obrazložitve spornega sklepa menila, da se ni mogoče sklicevati na izjemo iz člena 106(2) PDEU.
- 58 V točki 126 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) je Splošno sodišče podobno na podlagi neobstoja ustrezne opredelitve SSGP sklepalo, da Komisija ni storila napake s tem, da je menila, da zadevni ukrep v skladu s členom 106(2) PDEU ni združljiv z notranjim trgom.
- 59 Iz tega izhaja, da je Splošno sodišče v sodbi T-462/13 (EU:T:2015:902) in v sodbi T-487/13 (EU:T:2015:899) svojo presojo člena 106(2) PDEU oprlo na prvi pogoj Altmark.
- 60 Zato je treba ugotoviti, da lahko edini pritožbeni razlog v zadevah C-66/16 P in C-68/16 P – ker se nanaša na prvi pogoj Altmark – pripelje do razveljavitve sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902) in sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899), v delu, v katerem se nanaša na kršitev člena 106(2) PDEU.
- 61 V teh okoliščinah je treba kljub brezpredmetnosti edinega pritožbenega razloga v zadevah C-66/16 P in C-68/16 P v delu, v katerem se nanaša na kršitev člena 107(1) PDEU, preučiti različne dele tega pritožbenega razloga, in sicer v delu, v katerem se ti nanašajo vprašanje opredelitve SSGP v smislu člena 106(2) PDEU.

Edini pritožbeni razlog

Prvi del

– Trditve strank

- 62 V okviru prvega dela edinega pritožbenega razloga pritožnice Splošnemu sodišču očitajo, da je napačno uporabilo sodno prakso Sodišča in Splošnega sodišča, v skladu s katero lahko Komisija opredelitev SSGP, ki jo opravi država članica, izpodbija le v primeru očitne napake.
- 63 Pritožnice trdijo, da se je Splošno sodišče za potrditev presoje Komisije v zvezi s prvim pogojem Altmark v točki 79 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), v točki 80 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), v točki 101 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in v točki 110 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) oprlo le na ugotovitev, da španski organi zadevne SSGP niso opredelili dovolj „jasno in natančno“, ni pa ob tem menilo, da je bila taka opredelitev „očitno napačna“. Nasprotno, Splošno sodišče naj bi priznalo, da gre za nedelovanje obravnavanega trga in da se zadevna storitev nanaša na dejavnost, ki bi jo bilo mogoče opredeliti kot SSGP.
- 64 S tem naj bi Splošno sodišče očitno preseglo mejo nadzora nad očitno napako iz členov 14 PDEU, 106(2) PDEU in 107(1) PDEU ter Protokola (št. 26) o storitvah splošnega pomena.
- 65 Komisija meni, da je prvi del razloga brezpredmeten in da vsekakor ni utemeljen.
- 66 Družba SES Astra meni, da prvi del edinega pritožbenega razloga ni dopusten in da vsekakor ni utemeljen.

– *Presoja Sodišča*

- 67 Pritožnice v okviru prvega dela edinega pritožbenega razloga pritožnice v bistvu trdijo, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da je razsodilo, da prvi pogoj Altmark ni bil izpolnjen, ker zadevna storitev kot SSGP ni bila jasno opredeljena, ne da bi preverilo, ali je opredelitev te SSGP očitno napačna. S tem naj bi Splošno sodišče poseglo v polje proste presoje, ki ga imajo države članice pri opredelitvi SSGP in ki ga je mogoče omejiti le v primeru očitne napake.
- 68 Na prvem mestu, ker se s tem delom želi ugotoviti, ali je Splošno sodišče izvedlo ustrezen sodni nadzor nad presojo Komisije v zvezi s prvim pogojem Altmark, je treba poudariti, da pritožnice postavljajo pravno vprašanje, za katerega preučitev je Sodišče pristojno v okviru pritožbenega postopka. Trditev družbe SES Astra, ki se nanaša na domnevno nedopustnost navedenega dela, je treba zato zavrniti.
- 69 Na drugem mestu je treba glede vsebine opozoriti, da smejo države članice ob spoštovanju prava Unije opredeliti obseg in organizacijo svojih SSGP zlasti ob upoštevanju ciljev svoje nacionalne politike (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2011, ENEL, C-242/10, EU:C:2011:861, točka 50 in navedena sodna praksa).
- 70 V zvezi s tem imajo države članice široko polje proste presoje (glej v tem smislu sodbo z dne 8. maja 2013, Libert in drugi, C-197/11 in C-203/11, EU:C:2013:288, točka 88), ki ga Komisija lahko izpodbija le v primeru očitne napake (glej v tem smislu sodbo z dne 18. februarja 2016, Nemčija/Komisija, C-446/14 P, neobjavljena, EU:C:2016:97, točka 44).
- 71 Vendar, kot je Splošno sodišče pravilno presodilo v točki 51 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točki 51 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točki 98 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in točki 80 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898), pristojnosti, ki jih imajo države članice v zvezi z opredelitvijo SSGP, ne morejo biti neomejene.
- 72 Iz točke 89 sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), v zvezi s tem izhaja, da je namen prvega pogoja Altmark predvsem ugotoviti, prvič, ali je bilo podjetje, ki je prejelo nadomestilo, dejansko pooblaščen za izpolnjevanje obveznosti javne službe, in drugič, ali so te obveznosti v nacionalnem pravu jasno opredeljene.
- 73 Kot je generalni pravobranilec v bistvu poudaril v točkah 112 in od 114 do 117 sklepnih predlogov, sledi navedeni pogoj cilju preglednosti in pravne varnosti, s katerim se zahteva izpolnjevanje minimalnih meril glede obstoja enega ali več oblastvenih aktov, s katerim so dovolj natančno določeni vsaj narava, trajanje in področje uporabe obveznosti javne službe, ki so naložene podjetjem, pooblaščenim za izpolnjevanje teh obveznosti. Brez jasne opredelitve teh objektivnih meril namreč ne bi bilo mogoče preveriti, ali je določena dejavnost lahko zajeta s pojmom SSGP.
- 74 Iz tega izhaja, da v nasprotju s tem, kar trdijo pritožnice, Splošno sodišče ni prekoračilo obsega nadzora, ki ga je moralo opraviti v zvezi z opredelitvijo storitve kot SSGP od države članice, s tem, da je presodilo, da prvi pogoj Altmark ni bil izpolnjen, ker v nacionalnem pravu ni bilo jasne opredelitve zadevne storitve kot SSGP.
- 75 Te ugotovitve ne more ovreči trditev pritožnic, da ni sporno, da zadevni trg ne deluje in da je zadevna storitev dejavnost, ki jo je mogoče opredeliti kot SSGP. Kot je namreč generalni pravobranilec poudaril v točki 122 sklepnih predlogov, te okoliščine niso upoštevne pri ugotavljanju, ali so bila zadevna podjetja z javnim aktom dejansko pooblaščen za opravljanje obveznosti javne službe in ali so bile te obveznosti jasno opredeljene.
- 76 V teh okoliščinah je treba prvi del edinega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen.

Drugi del

– Trditve strank

- 77 Pritožnice v okviru drugega dela edinega pritožbenega razloga menijo, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da je presodilo, da mora opredelitev storitve kot SSGP nujno vključevati tehnologijo, s katero se opravlja ta storitev, da bi bilo mogoče šteti, da je ta tehnologija zajeta s širokim poljem proste presoje, ki je priznано državam članicam.
- 78 Po mnenju pritožnic imajo države članice to polje proste presoje ne samo pri „opredelitvi“ SSGP, temveč tudi pri njenem „zagotavljanju, naročanju in organiziranju“, kar naj bi nujno vključevalo možnost izbire konkretne tehnologije za opravljanje te storitve. To polje proste presoje naj bi izhajalo iz Protokola št. 26 o storitvah splošnega pomena in Protokola št. 29 o sistemu javne radiotelevizije v državah članicah ter sodne prakse Sodišča in Splošnega sodišča.
- 79 Pritožnice v zadevah C-66/16 P, C-67/16 P in C-69/16 P trdijo, da sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), T-465/13 (EU:T:2015:900) in T-541/13 (EU:T:2015:898) niso dosledne, ker je Splošno sodišče poleg tega presodilo, da španski organi pri opredelitvi storitve upravljanja omrežja DPT kot SSGP ne smejo diskriminirati drugih platform.
- 80 Komisija in družba SES Astra menita, da je drugi del edinega pritožbenega razloga brezpredmeten.

– Presoja Sodišča

- 81 Pritožnice v okviru drugega dela edinega pritožbenega razloga v bistvu grajajo izpodbijane sodbe v delu, v katerem naj bi Splošno sodišče polje proste presoje držav članic omejilo zgolj na opredelitev SSGP, s čimer naj bi prezrlo obstoj tega polja proste presoje pri izbiri konkretnih načinov zagotavljanja SSGP.
- 82 Ugotoviti je treba, da ta trditev temelji na napačnem razumevanju izpodbijanih sodb.
- 83 Na prvem mestu, pritožnice priznavajo, da je Splošno sodišče v točki 50 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točki 50 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točki 97 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in točki 79 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) ob sklicevanju na člen 1, prva alineja, Protokola št. 26 o storitvah splošnega pomena izrecno priznalo, da imajo nacionalni, regionalni in lokalni organi široko polje proste presoje pri zagotavljanju, naročanju in organiziranju SSGP, in sicer čim bolj v skladu s potrebami uporabnikov.
- 84 Na drugem mestu, v nasprotju s tem, kar trdijo pritožnice, iz izpodbijanih sodb nikakor ne izhaja, da je Splošno sodišče rzsodilo, da mora opredelitev storitve kot SSGP nujno vključevati tehnologijo, s katero se bo zagotavljala ta storitev.
- 85 Kot je namreč razvidno iz presoje prvega dela tega edinega pritožbenega razloga, je Splošno sodišče zgolj preučilo, ali je izpolnjen prvi pogoj Altmark, in sicer – v obravnavani zadevi – glede storitve upravljanja omrežja DPT. V zvezi s tem je Splošno sodišče preučilo, ali ta storitev izpolnjuje zahtevo glede jasne opredelitve SSGP v smislu tega pogoja, pri čemer je zlasti preverilo obstoj minimalnih meril iz točke 73 te sodbe. S tem ni odločilo o tem, kako bi morala biti zadevna storitev konkretno opredeljena v nacionalnem pravu, da bi bil prvi pogoj Altmark izpolnjen.
- 86 V teh okoliščinah se pritožnice v zadevah C-66/16 P, C-67/16 P in C-69/16 P prav tako ne morejo opirati na obstoj domnevne nedoslednosti sodb T-462/13 (EU:T:2015:902), T-465/13 (EU:T:2015:900) in T-541/13 (EU:T:2015:898).

87 Zato je treba drugi del edinega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen.

Tretji del

– Trditve strank

- 88 Pritožnice v okviru tretjega dela edinega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču očitajo, da je izkrivilo besedilo določb upoštevne nacionalne zakonodaje in sodne prakse, ki se nanjo nanaša, in da je zato prišlo do ugotovitev, ki so očitno v nasprotju z njuno vsebino, ter da je nekaterim elementom pripisalo pomen, ki ga nimajo.
- 89 Na prvem mestu, pritožnice trdijo, da je Splošno sodišče očitno izkrivilo besedilo nacionalnih določb, na katere naj bi se poleg tega sklicevalo selektivno. Natančneje, v Ley 32/2003, General de Telecomunicaciones (splošni zakon 32/2003 o telekomunikacijah) z dne 3. novembra 2003 (BOE št. 264 z dne 4. novembra 2003, str. 38890, v nadaljevanju: zakon 32/2003) naj bi bilo upravljanje radijskih in televizijskih omrežij izrecno opredeljeno kot „storitev splošnega pomena“. V zvezi s tem naj bi bilo obveznosti SSGP, v nasprotju s tem, kar naj bi Splošno sodišče presodilo v točki 57 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točki 57 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točki 104 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in točki 86 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898), mogoče naložiti vsem operaterjem nekega sektorja zlasti zaradi zagotavljanja univerzalnosti te storitve. Z naložitvijo obveznosti glede minimalne pokritosti, ki veljajo za celoten zadevni sektor, naj bi bilo zagotavljanje univerzalnosti te storitve dejansko namen španske zakonodaje na področju radiotelevizije. Poleg tega naj bi več normativnih aktov, ki so jih sprejeli španski organi, izrecno omenjalo prizemno tehnologijo, v nasprotju z razlago, ki jo je podalo Splošno sodišče.
- 90 Na drugem mestu, pritožnice trdijo, da izpodbijane sodbe vsebujejo navedbe, ki so v očitnem nasprotju z elementi, ki so bili predloženi v presojo Splošnemu sodišču. To naj bi napačno ugotovilo, da pritožnice nikoli niso mogle določiti, katere obveznosti javne službe so bile naložene upravljavcem omrežij DPT, bodisi s špansko zakonodajo bodisi s pogodbami o upravljanju, in da o tem niso predložile dokaza (točka 72 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točka 73 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točka 115 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in točka 103 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898)). Pritožnice se v zvezi s tem sklicujejo na konvencije, ki so bile podpisane med baskovski organi in družbo Itelazpi (zadeva C-66/16 P), na javno pogodbo, sklenjeno med katalonskimi organi in družbo Retevisión, ter na njene specifikacije (zadeva C-67/16 P), na sporazume in konvencije, ki jih je sprejela vlada v Navarri (zadeva C-68/16 P), ter na pogodbo in na specifikacije, ki se nanašajo na postopek javnega razpisa, ki ga je objavila Comunidad autónoma de La Rioja (avtonomna skupnost La Rioja, Španija) (zadeva C-69/16 P).
- 91 Po mnenju pritožnic ti akti zadostujejo za ugotovitev obstoja pravilno opredeljene SSGP z ustrezno pooblastitvijo v smislu sodne prakse Sodišča in člena 4 Odločbe Komisije 2005/842/ES z dne 28. novembra 2005 o uporabi člena [106(2) PDEU] za državne pomoči v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljene nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL 2005, L 312, str. 67). Navedeni akti naj bi bili omenjeni v upravnem postopku in v postopku pred Splošnim sodiščem.
- 92 Poleg tega, kar zadeva avtonomne skupnosti, razen Baskije, naj bi Splošno sodišče v točki 62 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točki 113 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in točki 92 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) napačno navedlo, da ti akti niso bili predloženi v upravnem postopku in da jih Komisija ni bila dolžna preučiti v okviru analize spoštovanja prvega pogoja Altmark, ker naj bi bila Komisija seznanjena s postopki javnega razpisa, ki so bili izpeljani v teh avtonomnih skupnostih, razpolagala naj bi z njihovimi specifikacijami in vedela naj bi, kdo so naročniki. Po mnenju pritožnic

bi moralo Splošno sodišče Komisijo zaradi neupoštevanja teh postopkov javnega razpisa kaznovati, tako kot je to storilo v točki 85 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900) in v točki 60 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) v zvezi s četrtrim pogojem Altmark.

- 93 Pritožnice poleg tega trdijo, da ugotovitev iz točke 58 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točke 58 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točke 105 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in točke 87 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898), v skladu s katero upravljanja omrežja DPT s temi akti ni bilo mogoče veljavno opredeliti kot SSGP, ker zakon 32/2003 nalaga spoštovanje načela tehnološke nevtralnosti, pomeni izkrivljanje vsebine tega zakona, saj je to načelo v tem zakonu zgolj usmerjevalno načelo, in ne predpis, ki bi omejeval pristojnosti javnih organov.
- 94 Na tretjem mestu, Splošno sodišče naj bi prišlo do napačne ugotovitve glede obstoja SSGP, ker se je omejilo na analizo zakona 32/2003, medtem ko obstajajo drugi elementi nacionalnega prava, s katerimi je pojasnjen ta zakon in ki so se obravnavali pred njim. Splošno sodišče naj bi tako moralo upoštevati sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija), ki se nanaša na zadevni ukrep in na upoštevno špansko zakonodajo. Kar zadeva Ley 31/1987 de Ordenación de las Telecomunicaciones (zakon 31/1987 o organizaciji telekomunikacij) z dne 18. decembra 1987 (BOE št. 303 z dne 19. decembra 1987, str. 37409), s katerim naj bi bila posebej opredeljena prizemna tehnologija javne službe, naj bi Splošno sodišče v točki 71 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točki 72 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900) in točki 102 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) neupravičeno zavrnilo njegovo obravnavo, ker mu naj ne bi bil predložen.
- 95 Komisija in družba SES Astra menita, da je tretji del edinega pritožbenega razloga očitno nedopusten.

– *Presoja Sodišča*

- 96 Pritožnice v okviru tretjega dela edinega pritožbenega razloga menijo, da je Splošno sodišče večkrat napačno uporabilo pravo pri presoji določb nacionalnega prava, s katerim je po njihovih navedbah zadevna storitev SSGP jasno opredeljena.
- 97 Najprej je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča, če je Splošno sodišče ugotovilo ali presodilo dejstva, Sodišče pristojno le za to, da na podlagi člena 256 PDEU opravi nadzor nad pravno opredelitvijo teh dejstev in iz njih izpeljanih pravnih posledic. Presoja dejstev, razen v primeru izkrivljanja dokazov, ki so predloženi Splošnemu sodišču, torej ni pravno vprašanje, ki bi bilo predmet nadzora Sodišča (glej zlasti sodbo z dne 10. novembra 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital/Komisija, C-449/14 P, EU:C:2016:848, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 98 Sodišče je tako glede preizkusa presoje Splošnega sodišča v zvezi z nacionalnim pravom v okviru pritožbe pristojno le za to, da preveri, ali je prišlo do izkrivljanja tega prava (sodba z dne 10. novembra 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital/Komisija, C-449/14 P, EU:C:2016:848, točka 44 in navedena sodna praksa).
- 99 V zvezi s tem mora biti izkrivljanje očitno razvidno iz listin iz spisa, ne da bi bilo treba opraviti novo presajo dejstev in dokazov (glej zlasti sklep z dne 9. marca 2017, Simet/Komisija, C-232/16 P, neobjavljen, EU:C:2017:200, točka 58 in navedena sodna praksa).
- 100 Kar zadeva, prvič, presajo zakona 32/2003, je Splošno sodišče v točki 57 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točki 57 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točki 104 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in točki 86 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) poudarilo, da se opredelitev storitve splošnega pomena, ki jo vsebuje ta zakon, nanaša na vse storitve telekomunikacij, vključno z radiotelevizijskimi omrežji. Presodilo je, da zgolj dejstvo, da je neka storitev v nacionalnem pravu določena kot storitev splošnega pomena, ne pomeni, da je vsak operater, ki jo opravlja, pooblaščen za izpolnjevanje jasno opredeljenih obveznosti javne službe v smislu sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark

(C-280/00, EU:C:2003:415). Poleg tega je na eni strani ugotovilo, da iz zakona 32/2003 ne izhaja, da bi imele vse storitve telekomunikacij v Španiji naravo SSGP v smislu te sodbe, in na drugi, da ta zakon izrecno določa, da je treba storitve splošnega pomena v smislu navedenega zakona zagotavljati na podlagi pravil o svobodni konkurenci.

- 101 Najprej je treba ugotoviti, da pritožnice niso predložile nobenega elementa, na podlagi katerega bi bilo očitno razvidno, da je Splošno sodišče tako izkrivilo vsebino zakona 32/2003.
- 102 Nato, ker pritožnice grajajo ugotovitev, do katere je Splošno sodišče prišlo na podlagi splošnosti tega zakona, in sicer, da iz tega zakona ni mogoče sklepati, da so bile operaterjem, ki upravljajo prizemno omrežje, naložene jasno opredeljene obveznosti javne službe v skladu s prvim pogojem Altmark, je treba poudariti, da pri tej ugotovitvi ob upoštevanju dvoumnih elementov navedenega zakona, izpostavljenih v točki 100 te sodbe, nikakor ni šlo za napačno uporabo prava.
- 103 Kar zadeva, drugič, trditev pritožnic, ki se nanaša na to, da naj bi Splošno sodišče prišlo do ugotovitev, ki so očitno v nasprotju z normativnimi akti, ki so jih sprejeli španski organi in ki naj bi izrecno omenjali prizemno tehnologijo, je treba razlikovati med primerom Baskije in primeri drugih avtonomnih skupnosti.
- 104 Najprej, v zvezi z Baskijo pritožnice trdijo, da so v konvencijah, ki so bile sklenjene v tej avtonomni skupnosti, pravno zadostno določene obveznosti javne službe, ki veljajo za prejemnico nadomestila, družbo Itelazpi, in sicer tako, da so bili med drugim opredeljeni narava in trajanje obveznosti javne službe, zadevno podjetje, zadevno ozemlje, narava izključnih pravic in univerzalnost naloge.
- 105 V zvezi s tem je iz točk 62 in 63 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902) razvidno, da je Splošno sodišče te konvencije preučilo. Vendar je v okviru suverene presoje dejstev, ki jih je ugotovilo v obravnavani zadevi, razsodilo, da v nobeni določbi teh konvencij ni navedeno, da se upravljanje prizemnega omrežja šteje za javno storitev.
- 106 V zvezi s tem iz presoje, ki jo je Splošno sodišče opravilo glede zadevnih konvencij, ni razvidno nikakršno izkrivljanje njihove vsebine. Natančneje, argumentacija, navedena v utemeljitev tega dela edinega pritožbenega razloga, ne razkriva nikakršne očitne vsebinske nenatančnosti Splošnega sodišča pri razumevanju navedenih konvencij.
- 107 Dalje, v zvezi z ostalimi avtonomnimi skupnostmi, ki niso Baskija, pritožnice v zadevah C-67/16 P, C-68/16 P in C-69/16 P trdijo, da je Splošno sodišče v zadevah T-465/13 (EU:T:2015:900), T-487/13 (EU:T:2015:899) in T-541/13 (EU:T:2015:898) prezrlo obstoj uradnih aktov iz točke 90 te sodbe, s katerimi je bila zadevna storitev opredeljena kot SSGP.
- 108 Ta argumentacija je brezpredmetna. Iz točk 62 in 63 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točk 113 in 114 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) ter točk 92 in 93 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) je namreč razvidno, da Splošno sodišče ni zgolj zavrnilo trditev pritožnic v zvezi s temi akti, ker naj španski organi v upravnem postopku teh ne bi predložili kot primer aktov o dodelitvi naloge opravljanja javne storitve, temveč je subsidiarno preučilo vsebino elementov, ki so jih navedle pritožnice, in presodilo, da na podlagi nobenega elementa v teh dokumentih ni mogoče sklepati, da je zadevna storitev SSGP v smislu sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415). Pritožnice pa niso niti izpodbijale pravne presoje Splošnega sodišča v teh točkah niti, *a fortiori*, predložile elementov, iz katerih bi bilo razvidno, da je Splošno sodišče pri tej presoji izkrivilo vsebino teh elementov.
- 109 Tretjič, trditev pritožnic, da je Splošno sodišče prezrlo nekatere elemente nacionalnega prava, ki so bili predloženi kot dokaz v postopku pred Splošnim sodiščem, tako da naj to ne bi upoštevalo področja uporabe zakona 32/2003, je treba zavrniti.

- 110 Opozoriti je namreč treba, da je zgolj Splošno sodišče pristojno za presojo dokazov, predloženih pred njim. Splošno sodišče – s pridržkom obveznosti spoštovanja splošnih načel in postopkovnih pravil na področju dokaznega bremena in izvedbe dokazov ter njihovega neizkrivljanja – ni zavezano svoje presoje izrecno obrazložiti glede vrednosti vsakega dokaza, ki mu je predložen, zlasti kadar meni, da ta ni pomemben ali ni upošteven za rešitev spora (glej v tem smislu sodbo z dne 15. junija 2000, Dorsch Consult/Svet in Komisija, C-237/98 P, EU:C:2000:321, točki 50 in 51).
- 111 Na eni strani pritožnice v zvezi s tem ne navajajo nobenega očitka glede tega, da naj bi Splošno sodišče kršilo postopkovna pravila na področju dokaznega bremena in izvedbe dokazov. Na drugi strani iz elementov, ki so jih predložile pritožnice, ne izhaja očitno, da so bili zadevni akti upoštevni pri presoji storitve upravljanja prizemnih omrežij kot SSGP.
- 112 Poudariti je tudi treba, da je trditev pritožnic, ki se nanaša na domnevno kršitev zakona 31/1987, brezpredmetna. Iz točke 71 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točke 72 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900) in točke 102 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) je namreč razvidno, da Splošno sodišče ni zgolj zavrnilo trditev pritožnic v zvezi s tem zakonom, ker naj ta ne bi bil predložen pred njim, temveč je subsidiarno odločilo o upoštevnosti navedenega zakona. V zvezi s tem je menilo, da dejstvo, da so v skladu z navedenim zakonom storitve zvokovne in televizijske radiodifuzije prek radijskih valov javne storitve, nikakor ne dopušča ugotovitve, da zakon 31/1987 tudi zadevno storitev opredeljuje kot javno storitev. Pritožnice v okviru teh postopkov s pritožbo sploh ne navajajo, da je Splošno sodišče izkrivilo vsebino zakona 31/1987.
- 113 Zato je treba tretji del edinega pritožbenega razloga zavreči kot delno nedopusten ter zavrnilo kot delno neutemeljen in delno brezpredmeten.

Četrty del

– Trditve strank

- 114 Pritožnice v okviru četrtega dela edinega pritožbenega razloga menijo, da je Splošno sodišče s tem, da je v točki 57 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točki 57 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točki 104 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in točki 86 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) zavrnilo opredelitev SSGP v zakonu 32/2003, ker naj ta zakon ne bi vseboval nikakršnega pooblastila za opravljanje javne službe, napačno uporabilo pravo.
- 115 Splošno sodišče naj bi s tem pomešalo pojma akt o „opredelitvi“ in o „pooblastitvi“ SSGP, ki sta lahko, v nasprotju s tem, kar je razsodilo Splošno sodišče, dva različna akta glede na razdelitev pristojnosti v zadevni državi članici.
- 116 Komisija in družba SES Astra menita, da ta četrti del edinega pritožbenega razloga ni dopusten.

– Presoja Sodišča

- 117 Ker pritožnice Splošnemu sodišču v okviru četrtega dela edinega pritožbenega razloga očitajo, da je zahtevalo, da je akt o opredelitvi zadevne SSGP hkrati akt o pooblastitvi enega ali več podjetij glede te SSGP, je treba ugotoviti, da se ta del nanaša na utemeljenost razlage prvega pogoja Altmark, ki jo je predlagalo Splošno sodišče, kar je pravno vprašanje. Trditev Komisije in družbe SES Astra, ki se nanaša na nedopustnost tega dela, je treba torej zavrnilo.

- 118 Kar zadeva vsebino, trditev, na katero pritožnice opirajo četrti del edinega pritožbenega razloga, izhaja iz očitno napačnega razumevanja izpodbijanih sodb. V nasprotju s tem, kar trdijo pritožnice, Splošno sodišče namreč ni izključilo uporabe ločenih aktov za, prvič, opredelitev SSGP, in drugič, za dodelitev nalog v zvezi s to SSGP.
- 119 Splošno sodišče je v točki 52 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točki 52 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točki 99 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in v točki 81 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) izrecno priznalo, da je odgovornost za opravljanje SSGP mogoče podeliti ustreznemu podjetju v skladu z enim ali več uradnimi pravnimi akti, katerih obliko lahko določi vsaka država članica, pri čemer morajo ti akti zlasti določiti naravo in trajanje obveznosti javnih storitev ter zadevna podjetja in ozemlja.
- 120 Kot je bilo ugotovljeno v točki 100 te sodbe, je Splošno sodišče nato najprej presodilo, da zgolj to, da je neka storitev z zakonom 32/2003 opredeljena kot storitev splošnega pomena, ne pomeni, da je vsak operater, ki to storitev zagotavlja, pooblaščen za izpolnjevanje jasno opredeljenih obveznosti javne službe v smislu prvega pogoja Altmark.
- 121 Kot je bilo navedeno v točkah od 103 do 108 te sodbe, je Splošno sodišče nato preverilo, ali obstajajo drugi akti poleg zakona 32/2003, na podlagi katerega naj bi bili operaterji, na katere se nanaša zadevni ukrep, dejansko pooblaščen za izpolnjevanje jasno opredeljenih obveznosti javne službe. Vendar je ugotovilo, da španski organi tega niso dokazali glede zadevne storitve.
- 122 Zato je treba četrti del edinega pritožbenega razloga zavrnil kot očitno neutemeljen.

Peti del

– Trditve strank

- 123 Pritožnice v okviru petega dela edinega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču očitajo, da je neutemeljeno zavrnilo njihovo argumentacijo, ki se je nanašala na izpolnjevanje prvega pogoja Altmark, predvsem zato, ker akta o opredelitvi in o dodelitvi zadevne SSGP v določbah formalno ne vsebujeta izraza „javna služba“. Po mnenju pritožnic je namreč iz točke 63 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točke 58 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točke 91 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in točke 93 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) razvidno, da je Splošno sodišče zahtevalo, da je v opredelitvi zadevne SSGP v nacionalnem pravu izrecno naveden izraz „javna služba“, da bi se lahko štelo, da je ta opredelitev dovolj jasna in natančna.
- 124 Komisija poudarja – ne da bi posebej predlagala, kako naj se obravnava ta peti del edinega pritožbenega razloga – da Splošno sodišče v izpodbijanih sodbah ni zahtevalo uporabe posebne oblike pri opredelitvi SSGP, temveč je preverilo, ali je bilo zagotavljanje omrežne storitve v nacionalni zakonodaji opredeljeno kot SSGP.
- 125 Družba SES Astra meni, da peti del edinega pritožbenega razloga očitno ni dopusten.

– Presoja Sodišča

- 126 Pritožnice v okviru petega dela edinega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču v bistvu očitajo, da je uporabilo formalističen pristop s tem, da je za izpolnitev prvega pogoja Altmark zahtevalo, da določbe nacionalnega prava, s katerimi so opredeljene in dodeljene naloge zadevne SSGP, vsebujejo izraz „javna služba“.

- 127 Ugotoviti je treba, da ta trditev temelji na napačnem razumevanju izpodbijanih sodb. Iz točke 63 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točke 58 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točke 91 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) in točke 93 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) namreč nikakor ne izhaja, da je Splošno sodišče za izpolnitev prvega pogoja Altmark oblikovalo zahtevo glede uporabe izraza „javna služba“.
- 128 V teh okoliščinah je treba peti del edinega pritožbenega razloga zavrni kot neutemeljen.

Šesti del

– Trditve strank

- 129 Pritožnice v okviru šestega dela edinega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču očitajo, da je napačno uporabilo pravo s tem, da je v točkah 69 in 70 sodbe T-462/13 (EU:T:2015:902), točkah 70 in 71 sodbe T-465/13 (EU:T:2015:900), točkah 110 in 111 sodbe T-487/13 (EU:T:2015:899) ter točkah 100 in 101 sodbe T-541/13 (EU:T:2015:898) razsodilo, da se Protokol št. 29 o sistemu javne radiotelevizije v državah članicah ne nanaša na financiranje zadevnih operaterjev platform za oddajanje signalov, ker se ta protokol sklicuje le na javne izdajatelje televizijskega programa.
- 130 Komisija meni, da je ta del brezpredmeten in da vsekakor ni utemeljen.
- 131 Družba SES Astra meni, da šesti del edinega pritožbenega razloga očitno ni dopusten in da vsekakor ni utemeljen.

– Presoja Sodišča

- 132 Pritožnice v okviru šestega dela edinega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču v bistvu očitajo, da je večkrat napačno uporabilo pravo s tem, da je razsodilo, da se Protokol št. 29 o sistemu javne radiotelevizije v državah članicah v obravnavani zadevi ne uporablja.
- 133 Ta del je treba zavrni kot brezpredmeten. Kot trdi Komisija, pritožnice ne navajajo, zakaj naj bi bilo na podlagi uporabe Protokola št. 29 o sistemu javne radiotelevizije v državah članicah mogoče ugotoviti, da so bili upravičenci zadevnega ukrepa dejansko pooblaščenici za opravljanje obveznosti javne službe in da so bile te obveznosti v nacionalnem pravu jasno opredeljene.
- 134 Ker ni bilo ugodeno nobenemu od šestih delov edinega pritožbenega razloga, ki so ga pritožnice navedle v utemeljitev svojih pritožb, je treba te pritožbe v celoti zavrni.

Stroški

- 135 Člen 184(2) Poslovnika Sodišča določa, da če pritožba ni utemeljena, Sodišče odloči o stroških. Člen 138(1) Poslovnika, ki se v skladu z njegovim členom 184(1) uporablja v pritožbenem postopku, določa, da se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki.
- 136 Ker sta Komisija in družba SES Astra predlagali, naj se pritožnicam naloži plačilo stroškov, in ker te s svojim edinim pritožbenim razlogom niso uspele, se jim naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. Pritožbe se zavrnejo.

- 2. Comunidad Autónoma del País Vasco, družbi Itelazpi SA, Comunidad Autónoma de Cataluña, Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (CTTI) ter družbam Navarra de Servicios y Tecnologías SA, Cellnex Telecom SA in Retevisión I SA se naloži plačilo stroškov.**

Podpisi